

Paragraaf Weerstandsvermogen, risicobeheersing en financiële positie

Inleiding

Deze paragraaf geeft inzicht in de begrotingsrisico's van de gemeente. De risico's omtrent het liquiditeitsbeheer zijn benoemd in de paragraaf Financiering.

In het eerste deel wordt het weerstandsvermogen afgezet tegen de geïnventariseerde risico's die tezamen het risicoprofiel vormen. In het tweede gedeelte wordt de financiële positie over meerdere jaren in kaart gebracht aan de hand van de wettelijk verplichte indicatoren (BBV).

1. Risico's

Met de vaststelling van de kadernota Financieel Beleid is besloten dat de risicofactor van 1,4, die gebruikt wordt voor het bepalen van het risicoprofiel, vanaf de begroting 2017 in vijf jaar wordt afgebouwd naar 1,2 en de vaste buffer in vijf jaar van € 10 miljoen naar € 5 miljoen met jaarlijks een bedrag van € 1 miljoen. Het nieuwe risicoprofiel volgt in de volgende tabel.

Risico's Bedragen x € 1.000			Risico's Bedragen x € 1.000					
	Begroting 2019	Rekening 2017		Begroting 2019	Rekening 2017			
Mens en stad in beweging			Algemeen					
1	Stroomopwaarts	948	1.575	11	Borgstellingen	104	104	
2	BUIG-middelen	0	479	12	Organisatie-aanpassingen	600	600	
3	GR Jeugdhulp Rijnmond	3.281	188	13	Fiscale risico's	281	637	
4	ROGplus	1.300	276	14	BCF plafond	472	0	
Ruimtelijke inrichting in samenhang				15	Hostingsconcept Stroomopwaarts	400	PM	
5	Risico's grondexploitatie	674	1.555	Risicoprofiel			15.363	12.755
6	Risico's overige projecten	5.579	5.502	Risicofactor			4.916	4.085
7	Claims private partijen buiten grondexploitatie	980	980	(risicoprofiel maal 0,32)				
8	Grond de Wachters vm. Toernooiveld	239	239	Buffer (vast normbedrag)			8.000	8.000
Economie in ontwikkeling				Risicoreserve			28.279	24.837
9	Leegstand gemeentelijk vastgoed	0	120					
Overheid in balans			Geen geïnventariseerde risico's					

Mens en Stad in Beweging

1. Stroomopwaarts (SOW) heeft zelf een zeer beperkt weerstandsvermogen. In 2018 is dit weerstandsvermogen volledig ingezet. Dit betekent dat de deelnemende gemeenten verantwoordelijk zijn als bij SOW risico's optreden. SOW inventariseert en kwantificeert zelf in de P&C-producten de risico's in de algemene dienstverlening. Meest recent is dit gedaan bij de jaarstukken 2017. Uit deze inventarisatie volgt voor Schiedam een totaal risico van € 948.000. Het betreft hier risico's in het werkleerbedrijf, participatie en uitvoeringskosten van de eigen organisatie. Het risico daalt omdat SOW sinds dit jaar de begroting tussentijds aanpast op veranderingen in de kosten van de verstrekking van uitkeringen en armoedevorzieningen. Wel blijven risico's op het SW-bedrijf (hogere kosten door tragere uitstroom SW'ers, achterblijvende omzet) en de organisatie van SOW aanwezig.
2. Er is geen risico meer omdat de verwachte werkelijke BUIG-ontvangsten waarschijnlijk hoger zullen uitvallen dan waarmee rekening is gehouden.
3. De GR Jeugdhulp Rijnmond (GRJR) verzorgt in het kader van de Jeugdwet de inkoop van bovenlokale jeugdzorgvoorzieningen voor 15 regiogemeenten, waaronder Schiedam. In de halfjaarrapportage heeft de GRJR een prognose voor 2018 afgegeven. Deze geeft aan dat Schiedam haar bijdrage aan de GRJR in 2018 met 11% overschrijdt. Dit betekent een te verrekenen tekort in 2020, 2021 en 2022 in totaal € 1,3 miljoen. Ook leidt dit tot een verhoging van de bijdrage in deze periode van in totaal € 0,8 miljoen. Verder stelt de GRJR een risico-inventarisatie op en reserveert zij 1,5% van haar begroting als risicobuffer. Risico's boven deze buffer komen ten laste van de deelnemende gemeenten. Op dit moment wordt ingeschat dat het Schiedamse aandeel van het niet binnen de begroting van de GR Jeugdhulp Rijnmond gedekte deel van de door de GRJR benoemde risico's € 1,1 miljoen bedraagt. Het totaal van de risico's

bij de GRJR is € 3,3 miljoen. Het hogere risico wordt veroorzaakt door een toename van het aantal cliënten, door de resultaatgerichte bekostiging en door een verandering in de manier waarop Schiedam de begroting van de GRJR in de begroting consolideert.

4. De gemeenschappelijke regeling ROGplus regelt en verzorgt voor Maassluis, Vlaardingen en Schiedam voorzieningen in het kader van de Wmo. De afgelopen jaren is een stijging zichtbaar in het gebruik van de voorzieningen. In de tussentijdse rapportage heeft ROGplus voor Schiedam een prognose voor 2018 afgegeven van € 20,7 miljoen (begroot € 19,4 miljoen). Dit betekent voor Schiedam in 2018 een risico van € 1,3 miljoen op de bijdrage aan ROGplus. Het hogere risico wordt veroorzaakt door een toename van het aantal cliënten en door de resultaatgerichte bekostiging.

Ruimtelijke inrichting in samenhang

5. Het risico van de grondexploitaties muteert als gevolg van de voortgang van de diverse projecten. De afname van het risico kan hoofdzakelijk worden verklaard door de voortgang van de grondexploitaties Wetenschappersbuurt en Oranjeburgh.
6. Het betreft de risico's van alle MBOP en overige projecten, niet zijnde grondexploitaties. Tweemaal per jaar vindt een actualisatie van de risico's plaats.
7. Onder dit risico vallen dossiers waarbij een claim bestaat, maar waarvan opname als voorziening in de jaarstukken niet mogelijk is vanwege het ontbreken van een betrouwbare schatting. De uitkomst van dergelijke zaken is dermate ongewis, dat hiervoor geen door de verslaggevingsregels gewenste onderbouwing mogelijk is. Op basis van een percentage van de totale claim wordt dit als risico meegenomen in de bepaling van het weerstandsvermogen.
8. De gemeente Schiedam is eigenaar van een stuk grond genaamd de Wachters. De grond is bestemd voor

woningbouw. De gemeente wil de locatie verkopen. In de loop van 2018 wordt duidelijk of het hiervoor ingediende plan definitief doorgang zal vinden. Het risico betreft de kans van 50% dat de huidige boekwaarde van de grond niet goed gemaakt zal worden door de toekomstige ontwikkeling.

9. De risico's omtrent uitvoeringsprogramma Schiedam in Beweging fase 2 zijn opgenomen onder de risico's Overige projecten.

Economie in ontwikkeling

10. De gemeente bezit diverse panden. Niet alle panden worden (continue) verhuurd, waardoor de gemeente inkomsten misloopt. Het bedrag in het risicoprofiel is gebaseerd op het pand/de panden, waarvan ingeschat wordt dat deze niet verhuurd worden. De risicoreserve kan ook aangesproken worden voor panden waarvan op het moment van inventarisatie nog niet bekend was dat zich een risico zou voordoen. Het risico van € 120.000 betrof het risico op de leegstand van het BVG gebouw aan het Stationsplein. Dit risico is vervallen.

Algemeen

11. In het risicobedrag zijn alleen die borgstellingen meegerekend, waarvoor de kans 1% of meer wordt geschat dat de gemeente het bedrag waarvoor zij garant staat, daadwerkelijk moet voldoen.
12. De invoering van de Omgevingswet (2021) en ontwikkelingen in de samenwerking rondom ICT dienstverlening in MVS verband zijn twee belangrijke voorbeelden die grote impact hebben op de organisatie, inrichting van processen, de inrichting van de ICT, veel bestaande verordeningen en nadere regels en de uitvoering van de bedrijfsvoeringsfunctie. Het is op dit moment nog lastig aan te geven en in te schatten wat dit aan mogelijke kosten met zich mee zal brengen voor onze organisatie. Vanuit behoedzaamheidsoverwegingen

- wordt voorlopig uitgegaan van een risico van 0,1% van het balanstotaal van de organisatie, zijnde € 0,7 miljoen.
13. De gemeente heeft de afgelopen jaren gewerkt aan de benodigde kwaliteitsborging rondom fiscaliteiten. Het is de bedoeling dat dit resulteert in een Horizontaal Toezicht regime met de Belastingdienst. We voeren nu zelf steekproeven uit voor BTW en BCF voor de jaren 2016 t/m 2018. Daarnaast is, in overleg met de fiscus, een nader onderzoek gaande naar de fiscale verwerking van lopende grondexploitaties. De uitkomsten uit de steekproeven en het nadere onderzoek kunnen leiden tot correcties zowel positief als negatief. Verder is de vaststellingsovereenkomst over het mengpercentage verlopen en lopen we een risico over het mengpercentage over de jaren 2015-2017. Ervaringscijfers wijzen op een benodigde correctie van 0,1% van het balanstotaal van een organisatie. Dit betekent voor Schiedam een risico van € 0,6 miljoen op jaarbasis.
14. Voor gemeenten en provincies geldt een eigenstandig regime voor het verrekenen van BTW op uitbestede diensten: het BTW Compensatie Fonds (hierna: BCF). Via het BCF kan deze BTW worden verrekend. Met ingang van 2019 verandert de systematiek. Over de wijze waarop dit in de begroting moet worden verwerkt, heeft overleg met de toezichthouder (provincie) plaatsgevonden. Omdat lastig is te voorspellen hoe groot de ruimte onder het BCF-plafond is, is voorzichtigheid geboden. Immers, door de economisch gunstigere tijden wordt door gemeenten weer meer geïnvesteerd en dus gedeclareerd bij het BCF, waardoor de ruimte onder het plafond afneemt. Dit risico schatten wij op 25% in, dit betekent een risico van € 472.000.
15. Hostingsconcept Stroomopwaarts. Op dit moment wordt onderzocht in hoeverre de hostingsconstructie voor Stroomopwaarts een duurzame toekomstvaste oplossing is. Voorlopig wordt dit ingeschat op een bedrag van € 0,4 miljoen, zijnde 5% van de begroting Hosting (€ 8,5 miljoen).

Het weerstandsvermogen is het vermogen om tegenvallers op te vangen, zonder dat de continuïteit van de gemeente in gevaar komt. Het geeft de relatie weer tussen het risicoprofiel en de weerstandscapaciteit.

De weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen die aanwezig zijn om niet begrote kosten financieel te dekken. De gemeente heeft aan weerstandscapaciteit de algemene reserve en de risicoreserve ter beschikking. Bestemmingsreserves zijn gevormd voor een specifieke bestemming en daarom niet beschikbaar.

De weerstandscapaciteit bedraagt per 1 januari 2019:	
zijnde de algemene reserve	€ 47,2 miljoen,
Risicoreserve	€ 18,9 miljoen
Weerstandscapaciteit	€ 28,3 miljoen
	€ 47,2 miljoen

2. Financiële positie

Dat het weerstandsvermogen van de gemeente Schiedam voldoende is, geeft de zekerheid dat de continuïteit van beleid van de gemeente op de korte termijn financieel is geborgd. Voor meer inzicht in de financiële positie van de gemeente nu en in de toekomst heeft het BBV kengetallen voorgeschreven die een beeld geven van de sluitendheid van de begroting, de schulden en het EMU-saldo:

Hieronder volgt een korte uitleg van en toelichting op de verplichte kengetallen.

- Solvabiliteitsratio
- Netto schuldquote
- Grondexploitatie
- Structurele exploitatieruimte / sluitendheid van de begroting
- Belastingcapaciteit.

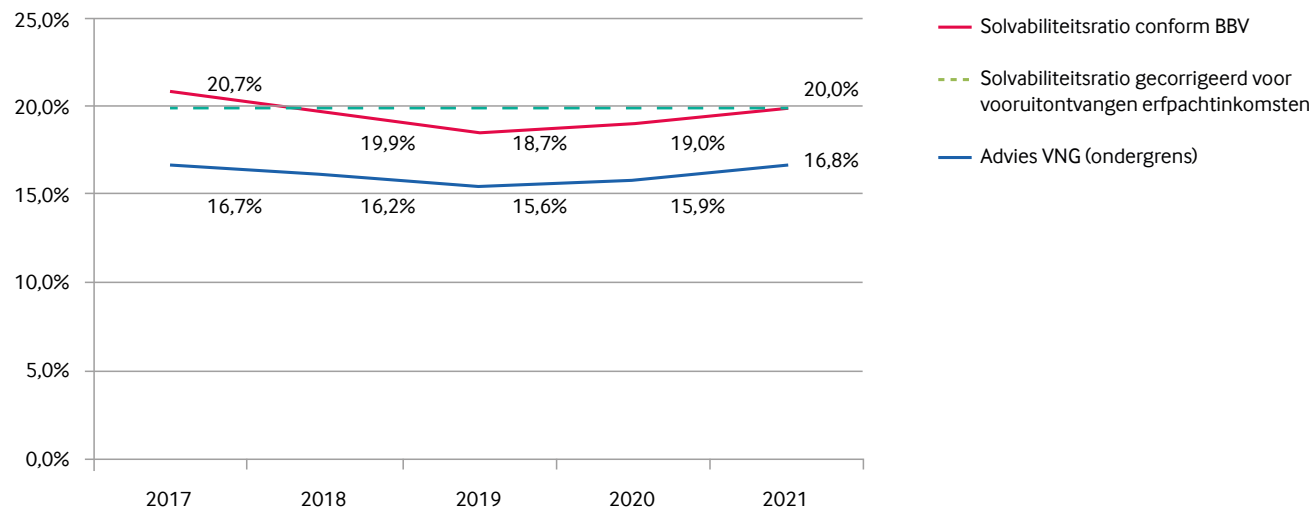
Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Deze ratio is een pure balansindicator. Het eigen vermogen wordt namelijk uitgedrukt in het balanstotaal. Hoe hoger de solvabiliteitsratio, hoe groter de weerbaarheid van de gemeente. De VNG adviseert een minimale ratio van 20%.

De langjarige prognose voor de solvabiliteit is als volgt:

Jaar	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Solvabiliteitsratio conform BBV	16,7%	16,2%	15,6%	15,9%	16,8%	17,0%
Solvabiliteitsratio gecorrigeerd voor vooruitontvangen Erfpachtinkomsten	20,7%	19,9%	18,7%	19,0%	20,0%	20,3%
Solvabiliteitsratio gecorrigeerd voor boekwaarde erfpachtgronden	30,3%	28,0%	26,9%	27,2%	29,3%	29,2%
Advies VNG (ondergrens)	20,0%	20,0%	20,0%	20,0%	20,0%	20,0%

De prognose voor de solvabiliteit in een grafiek:

Netto schuldquote (NSQ)

Het kengetal netto schuldquote, ook wel bekend als de netto schuld als percentage van de inkomsten, geeft een indicatie van de financiële vermogenspositie van een gemeente.

Met deze indicator wordt namelijk de netto schuld, zoals die zichtbaar wordt op de balans, uitgedrukt als een percentage van de inkomsten (exploitatie).

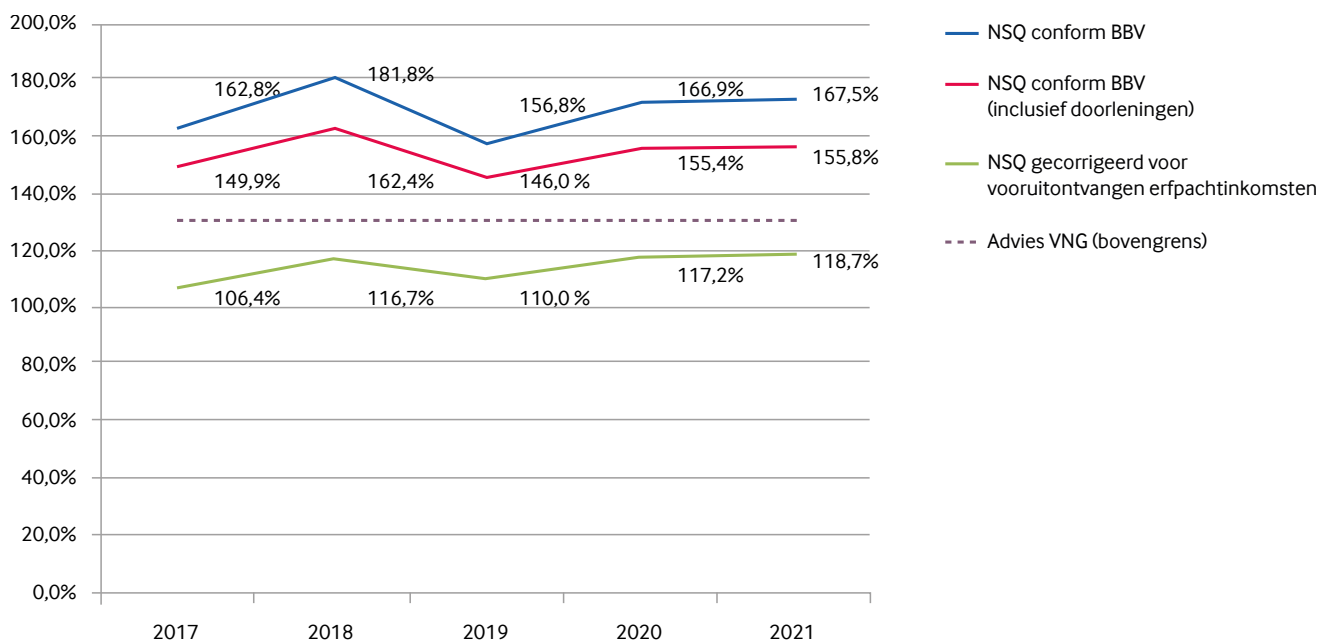
Als de netto schuldquote boven de 130 procent uitkomt, is sprake van een hoge schuld, waardoor mogelijk de uitgaven aan noodzakelijke publieke voorzieningen in gevaar komen. Dit is echter een grove indicatie. Als de begrotingsomvang daalt loopt deze indicator ook bij een gelijkblijvende schuld op.

Voor een genuanceerder beeld moet ook worden gekeken naar de voorraden grond, de uitgeleende gelden en de ontwikkeling van de toekomstige financieringstromen. Tenslotte heeft het als schuld verantwoord van de vooruitontvangen erfpachtinkomsten, een grote (negatieve) invloed op deze indicator. Dit is de reden dat ook de netto schuldquote gecorrigeerd voor doorleningen en gecorrigeerd voor erfpacht, wordt weergegeven in onderstaande tabel.

De langjarige prognose voor de nettoschuldquotes is als volgt:

Jaar	2017	2018	2019	2020	2021	2022
NSQ conform BBV	162,8%	181,8%	156,8%	166,9%	167,5%	175,8%
NSQ conform BBV (inclusief doorleningen)	149,9%	162,4%	146,0%	155,4%	155,8%	163,6%
NSQ gecorrigeerd voor vooruitontvangen erfpachtinkomsten	106,4%	116,7%	110,0%	117,2%	118,7%	124,8%
NSQ gecorrigeerd voor boekwaarde erfpachtinkomsten	48,4%	49,3%	55,8%	60,1%	59,5%	62,7%
Advies VNG (bovengrens)	130,0%	130,0%	130,0%	130,0%	130%	130%

De prognose voor de nettoschuldquotes in een grafiek:

Structurele exploitatieruimte

De structurele exploitatieruimte is een indicator die gebaseerd is op de exploitatie (rekening van baten en lasten). Dit kengetal is van belang om te kunnen beoordelen welke structurele ruimte een gemeente heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting wordt onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele lasten. Een begroting waarvan de structurele baten hoger zijn dan de structurele lasten is meer flexibel dan een begroting waarbij structurele baten en lasten in evenwicht zijn.

De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves te delen door de totale baten en vervolgens uitgedrukt.

Jaar	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Structurele exploitatieruimte %	2,40%	1,6%	2,09%	1,03%	2,61%	2,13%

Kengetal grondexploitatie

Het kengetal grondexploitatie geeft weer hoe de waarde van de grond (bezit op de balans) zich verhoudt tot de totale (geraamde) baten (exploitatie). De afgelopen jaren is gebleken dat grondexploitatie een forse impact kan hebben op de financiële positie van een gemeente.

Voor de berekening van dit kengetal worden de niet in exploitatie genomen gronden en de bouwgrond in exploitatie bij elkaar opgeteld en gedeeld door de totale baten uit de programmabegroting of jaarstukken uitgedrukt in een percentage. De boekwaarde van de voorraden grond is van belang, omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij de verkoop. De accountant beoordeelt ieder jaar of deze gronden tegen een actuele waarde op de balans zijn opgenomen.

Hoe lager het percentage, hoe kleiner het risico is. De VNG adviseert een maximum van 15%.

Jaar	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Grond-exploitatie	0,40%	1,7%	0,40%	0,41%	0,41%	0,42%

Belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit is een indicator die niet is gebaseerd op de balans en/of exploitatie van de gemeente. Deze geeft inzicht hoe de belastingdruk voor een meerpersoonshuishouden in Schiedam zich verhoudt ten opzichte van het landelijke gemiddelde van een jaar eerder. De verwachte lastendruk voor 2019 wordt dus afgezet tegen de gemiddelde landelijke lastendruk van 2017. Een score boven de 100% betekent dat de lastendruk boven het landelijk gemiddelde ligt.

Jaar	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Belasting-capaciteit	103,6%	107,6%	108,8%	109%	109%	109%

